

POLEMIKA

KAKŠNE VRSTE VIRUS BO NAPADEL MLADE BRALCE?

Zbirka domačega branja *Knjiga pred nosom*

V 74. številki revije *Otrok* in knjiga sta izšla obsežna članka, ki govorita o novi, z dodanimi vprašanji in nalogami opremljeni zbirki knjig, priporočenih za domače branje osnovnošolcev. V prvem avtorica Nataša Bucik poglobljeno argumentira svoje pomisleke o »delovnem leposlovju«, v drugem Igor Saksida, snovalec zbirke, prav tako kompetentno zagovarja namen in pomen z nalogami opremljenega mladinskega leposlovja. V prispevku navaja tudi mnenja učiteljic, ki so s tovrstnim pristopom k poglobljenim pogovorom o knjigah z nalogami večinoma zadovoljne, navajajo, da jim bodo v dobrodošlo pomoč pri obravnavi domačega branja v razredu.

Tak odziv je pričakovan, saj smo v praksi vedno hvaležni za vsako pomoč, spodbudo, dobre priročnike ipd. Kdo pa si bolj od nas želi, da bi mladi vzljubili knjigo, da bi našli v njej kaj, kar bi jih nagovorilo, vznemirilo, kar bi jim dalo misliti, predvsem pa jim omogočilo, da najdejo v knjigi tudi sebe in odgovore na lastna vprašanja. Avtorje didaktičnih poglavij v izbranih knjigah je pri delu gotovo vodil dober namen – zapisali so, da bodo na ta način spodbujali družinsko branje, da bodo obvezno domače branje spremenili v bralno pustolovščino, skratka, da bo bralni virus napadel naše šolarje tako zelo, da bomo kmalu imeli še kakšno epidemijo.

Priznati moram, da se mi kljub vsem izpostavljenim dobrim namenom, postavlja vprašanje, kakšne vrste bo ta virus. Bo mladim res bolj približal knjigo ali pa se lahko celo zgodi, da jim jo bo (še) bolj oddaljil oziroma celo priskutil?

Tako sem se začela spraševati že na predstavitvi zbirke *Knjiga pred nosom*. Med poslušanjem sem čutila razdraženost, ki se je sčasoma razrasla v jezo. Razločno sem čutila, kako bi me v tistih letih, ko sem z neznanstvim užitek knjige kar požirala, nepopisno razjezilo, če bi med poglavji nenadoma naletela na naloge, vprašanja, razlage ... Seveda bi jih preskočila, a slab priokus, da me nekdo hoče »prinesti okoli«, bi ostal.

Prav tako si lahko razločno predstavljam, kako ogoljufane bi se ob takih nalogah počutili moji učenci. Lahko bi jim še tako zatrjevala, da je branje predvsem užitek ob podoživljanju neke zgodbe, njim bi se zdela le še ena naporna naloga več. (Čeprav smo jo zvito zavili v zgodbo.) Da bi učence v času, ko s knjigo za pozornost tekmujejo mnogi manj zahtevni in bolj površni mediji, pripravili k branju, smo mentorji hočeš nočeš opustili večino manj priljubljenih nalog, za motivacijo skušamo knjige čim bolj privlačno predstaviti, po branju pa pripraviti zabavne ali resne pogovore, okrogle mize, ocene knjig in podobno. V pogovoru lahko imamo različna občutja

in mnenja, zastopamo različna stališča, nevsiljivo pa seveda izpeljemo nekaj pomembnejših literarnoteoretičnih znanj.

Zdi se, da so avtorji didaktičnih nalog v izbranih knjigah mladinskega lep-slovja imeli v mislih »idealnega«, potrpežljivega, sposobnega, za vse vrste nalog pripravljenega učenca, (celo še pred branjem opraviti nekatere naloge!) ob tem pa še starše, ki berejo z njim, se o prebranem pogovarjajo itd. Kar je seveda daleč od žalostne resnice mnogih slovenskih šolarjev.

Pa še čisto praktično vprašanje: Kako bo zdaj s šolskimi knjižnicami (te se večno borijo s pomanjkanjem sredstev) – seveda bi morale nabaviti po več izvodov takih na novo prirejenih knjig. (Ve se, kdo bo pri tem izgubljal in kdo pridobil!) Učenci, ki bi dobili stare knjige, bi se (kljub gornjim ugovorom) čutili prikrajšani. In kako bodo ravnale učiteljice? Se bodo našle tudi take, ki bodo preprosto pač zahtevale knjige z (rešenimi) nalogami?

Pred leti smo bili veseli dnevnikov domačega branja, ki so prinesli osvežitve v književni pouk. A so verjetno prav zaradi večasih pretiranih zahtev in zaradi preveč opuščene strani počasi tonili v pozabo. Morda bi res kazalo izdati priročnike za učitelje s temi vsekakor skrbno pripravljenimi didaktičnimi pristopi in nalogami. Marsikomu bi olajšali delo. Misliti, da bomo z dodatnimi

nalogami v knjigah spremenili branje v pustolovščino ali celo pridobili kup novih, navdušenih bralcev, pa se mi, po resnici povedano, zdi precej utopično. Bojim se, da bo virus, ki bo napadel naše učence, drugačne vrste, kot je bilo zamišljeno.

Verjetno bi se s tem strinjal tudi Gianni Rodari, ki je naštel *Devet načinov, kako otroke naučimo sovražiti branje*. Med drugim pravi: ... »Spreminjanje knjige v mučilno sredstvo se nadaljuje in krepi preko različnih oblik povzemanja, učenja na pamet, opisovanja ilustracij itd. Vse te vaje večajo težavnost branja, namesto, da bi jo zmanjševale in od-vzemajo knjigi možnost, da bi zabavala (tudi če je to možnost imela), da bi ganila (tudi če bi to zmogla) in vzbudila interes. Branje ni več smoter, ki naj bi ga hval-evredno uresničevali, ampak sredstvo drugih, (vsaj domnevno) resnejših de-javnosti. To docela ustreza pojmovanju otroka kot sredstva: smoter pa je ocena, spričevalo, razvijanje potrpežljivosti, torej pripravlanje na življenje. Kdove kakšno pripravlanje na kdove kakšno življenje: verjetno na življenje, pojmo-vano kot trpljenje – zanj pa se je treba utrditi.« ... (G. Rodari: *Devet načinov, kako otroke naučimo sovražiti branje*. *Slovenščina v šoli*, 1997/1.)

Saj nihče ni imel v mislih tega?

Zora A. Jurič